

Cleachtaí Gramadaí: Na Briathra Neamhrialta

Muireann Ní Bheaglaoich

NA BRIATHRA NEAMHRIALTA (11)		
6 bhriathar (An? / Ní san aimsir chaite)	+	5 bhriathar (Ar?/ Níor san aimsir chaite)
Abair		Beir
Bí		Clois
Déan		Ith
Faigh		Tabhair
Feic		Tar
Téigh		

Aimsirí na mBriathra agus na Bunrialacha

Aimsir	Inné Aimsir Chaite	Gach Lá Aimsir Láithreach	Amárach Aimsir Fháistineach
Dearfach Diúltach Ceisteach	Tá séimhiú Níor + séimhiú Ar? + h	Níl séimhiú Ní + séimhiú An? + urú	Níl séimhiú Ní + séimhiú An ? + urú
BRIATHAR			
Break (I) mé	Bhris mé	Brisim	Brisfidh mé
Close	Dhún mé	Dúnaim	Dúnfaidh mé
Wake	Dhúisigh mé	Dúisim	Dúiseoidh mé
Buy	Cheannaigh mé	Ceannaím	Ceannóidh mé
(He / she) sé / sí	Bhris sé	Briseann sé	Brisfidh sé
	Dhún sé	Dúnann sé	Dúnfaidh sé
	Dhúisigh sé	Dúisíonn sé	Dúiseoidh sé
	Cheannaigh sé	Ceannaíonn sé	Ceannóidh sé
(We) muid/sinn	Bhriseamar	Brisimid	Brisfimid
	Dhúnamar	Dúnaimid	Dúnfaimid
	Dhúisíomar	Dúisimid	Dúiseoimid
	Cheannaíomar	Ceannaímid	Ceannóimid
Aimsir Chaite: Eisceachtaí			
Abair (say) Bí (be) Déan (do) Faigh (get) Feic (see) Téigh (go)			
Briathar	Ceisteach ?	Dearfach	Diúltach
1.Abair	An ndúirt tú?	Dúirt mé	Ní dúirt mé
2.Bí	An raibh tú	Bhí mé	Ní raibh mé
3.Déan	An ndearna tú?	Rinne mé	Ní dhearna mé
4.Faigh	An bhfuair tú?	Fuair mé	Ní bhfuair mé
5.Faic	An bhfaca tú?	Chonaic mé	Ní fhaca mé
6.Téigh	An ndeachaigh tú?	Chuaigh mé	Ní dheachaigh mé

Amhrán na mBriathra is Neamhrialta

AMHRÁN ABDFFT

Abair Bí Déan Faigh Feic Téigh X 3

Na Briathra is Neamhrialta

An nDúirt?	Dúirt	Ní Dúirt
An Raibh?	Bhí	Ní Raibh
An nDearna?	Rinne	Ní Dhearna
Abair	Bí	Déan

AMHRÁN ABDFFT

Abair Bí Déan Faigh Feic Téigh X 3

Na Briathra is Neamhrialta

An bhFuair	Fuair	Ní bhFuair
An bhFaca	Chonaic	Ní Fhaca
An nDeachaigh?	Chuaigh	Ní Dheachaigh
Faigh	Feic	Téigh

Má + Foirm Neamhspleách	Mura + Foirm Spleách
Má dúirt	Mura ndúirt
Má bhí	Mura raibh
Má rinne	Mura ndearna
Abair Bí Déan	
Má fuair	Mura bhfuair
Má chonaic	Mura bhfaca
Má chuaigh	Mura ndeachaigh
Faigh Feic Téigh	

If = Má nó Mura(r)

Má ☺ + séimhiú (dearfach – if I...)	Mura ☹ + urú (diúltach – if I don't...)
Má th éim If I go	Mura dt éim If I don't go
Má dh éanaim	Mura nd éanaim
Má bh risim	Mura mb risim
Má ch eannaím	Mura g ceannaím
Má imrím	Mura n -imrím
Má bh risfidh sé	Mura mb risfidh sé
If it opens	If it doesn't open
If he finishes	If he doesn't finish
If I start	If I don't start
If we hear	If we don't hear

Mura → Murar san aimsir chaite*

Murar bhris Seán an fhuinneog, cé a bhris í?

Murar ghoid Síle an mála, cé a ghoid é?

*** Seachas ABDFFT**

mura ndúirt, mura raibh, mura ndearna,

mura bhfuair, mura bhfaca, mura ndeachaigh

Má + Foirm Neamhspleách	Mura + Foirm Spleách
Má dúirt	Mura ndúirt
Má bhí	Mura raibh
Má rinne	Mura ndearna
Má fuair	Mura bhfuair
Má chonaic	Mura bhfaca
Má chuaigh	Mura ndeachaigh

When	
Nuair a 😊 + séimhiú (Dearfach – when I...)	Nuair nach ☹️ + urú Diúltach – when I don't...)
Nuair a th éim When I go	Nuair nach dt éim When I don't go
Nuair a dh éanaim	Nuair nach nd éanaim
Nuair a bh risim	Nuair nach mb risim
When I see	When I don't see
When I listen	When I don't listen
When I finish	When I don't finish
When I eat	When I don't eat
When I wake	When I don't wake
When I clean	When I don't clean

Má agus Mura(r)

Aistrigh na habairtí seo go Gaeilge

1. If you didn't sleep well last night, don't do too much study tonight.
2. You shouldn't be eating those biscuits, if you didn't finish your dinner.
3. If **you** didn't open the door, who opened it?
4. If you break it, you buy it!
5. If you do your homework, you will do well in the exams.
6. If you didn't hear the story, how did you know about that?
7. If you buy two, you will get the third for free.
8. If you haven't played soccer before, put your hand up.
9. If you did your jobs, you'll get your pocket money.
10. If you didn't do your jobs, you won't get a penny.

Sula(r) agus Roimh

Before

**Roimh +
Ainmfhocal
(+ séimhiú)**

**Sula +
Briathar
(+ urú)**

Roimh b^hricfeasta

Sula m^bbrisim...

Roimh ch^húrsa

Sula g^ccloisim....

Roimh ch^hách

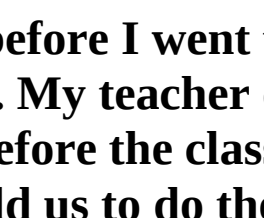
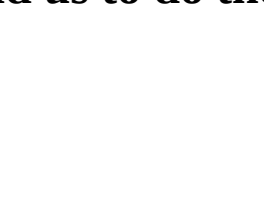
Sula g^cceannaíonn Seán..

Roimh m^haidin

Sula nⁿ-imríonn siad....

Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Sular + ^h	Sula + urú	Sula +urú
Sular b ^h ris mé	Sula m ^b brisim	Sula m ^b brisfidh mé
Sular fhág mé	Sula bh ^h fágaim	Sula bh ^h fágfaidh mé
Sular dh ^h úisigh mé	Sula nd ^h úisím	Sula nd ^h úiseoidh mé
Sular cheannaigh mé	Sula g ^c ceannaím	Sula g ^c ceannóidh mé

ABDFFT!!!

	Sula: Eisceachtaí san Aimsir Chaite
	Bhí - sula raibh
	Dúirt - sula ndúirt
	Rinne - sula ndearna
	Fuair - sula bhfuair
	Chuaigh - sula ndeachaigh
	Chonaic - sula bhfaca

Aistrigh An Sliocht Seo Go Gaeilge

I went running before I ate my breakfast. Before breakfast I had a shower. Before I left the house I put on my clothes. I brushed my teeth before I went to school. Before my first class I went to my locker. My teacher corrected the homework before she called the roll. Before the class ended, the teacher gave us more homework. She told us to do the homework before tomorrow morning.

Claoninsint (Indirect speech) – That...

Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach agus Fháistineach
Gur + séimhiú Nár + séimhiú Eisceachtaí: ABDFFT Abair go ndúirt / nach ndúirt Bí go raibh / nach raibh Déan go ndearna / nach ndearna Faigh go bhfuair / nach bhfuair Feic go bhfaca / nach bhfaca Téigh go ndeachaigh / nach ndeachaigh	Go + urú Nach +urú Céard iad na heisceachtaí? Tá go _____ / nach _____ Gheobhaidh go _____ / nach _____
Ar chuala tú gur tháinig Síle abhaile inné.	Tá a fhios agam go dtagann Síle abhaile gach lá.
Dúirt Seán (níor) nár cheannaigh Bríd fón póca cliste.	Sílim (ní) nach gceannaíonn Áine bianna próiseáilte.
Dúirt Derek (níor) nár ith sé a bhricfeasta.	Ar chuala tú go dtiocfaidh Jamie Heaslip ar cuairt chugainn amárach?
Chuala Seán (níor) nár imir a chara sa chluiche.	Ceapaim (ní) nach n-itheann Síle feoil.
Is dócha gur chaill tú do gheansaí.	Tá súil agam nach gcaillfidh sibh an cluiche.
Measaim go bhfaca mé an scannán sin.	Measaim go bhfaigheann Tomás íocaíocht mhaith ar a chuid oibre.
Chuala mé (ní) nach bhfuair Síle bronntanas ar bith dá breithlá.	Is dóigh liom go mbíonn an aimsir go haoibhinn sa Spáinn.

Aistrigh na habairtí seo go Gaeilge

I think Síle went on holidays last year.
I believe Seán broke that window.

I heard you made a mistake in the application form.
I suppose you lost your smart phone last night.
It is my opinion that that exam was not easy.
I think you played very well in the match.

Everyone knows that Síle breaks the rules.
I think they go to the cinema every Sunday night.
I hope you will get well soon (Tar + biseach + ar).
I think he is often tired.

It seems that she is always hungry.
I heard he makes a lot of mistakes.